

Utlåtande 2004:42 RVII (Dnr 325-726/2003)

Förändring av straffsatser gällande drogen kat

Motion av Abit Dundar (fp) (2003:4)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Kommunstyrelsen får i uppdrag att tillskriva regeringen angående en skärpning av narkotikalagstiftningen rörande kat.
2. Motion 2003:4 av Abit Dundar (fp) anses i övrigt besvarad med vad som anförs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Margareta Olofsson anför följande.

Bakgrund

Sedan 1989 räknas kat som narkotika i Sverige. Enligt dagens narkotikalagstiftning krävs mycket stora innehav av drogen för att det ska klassas som narkotikabrott, över 400 kg för grovt narkotikabrott. Abit Dundar (fp) förordar i sin motion, *bilaga 2*, en sänkning av riktpunkterna för grovt och ringa narkotikabrott. För grovt narkotikabrott bör riktpunkten sänkas från 400 kg till 50 kg och för ringa narkotikabrott från 2 kg till 1 kg. Dessa nivåer motsvarar riktpunkter för innehav av exempelvis amfetamin. Motionären föreslår att kommunfullmäktige uppdrar åt kommunstyrelsen att skriva till regeringen angående en skärpning av narkotikalagstiftningen angående kat samt att kommunfullmäktige uppdrar åt socialnämnden att sammanställa en förteckning över pågående insatser och erfarenheter angående katmissbruk.

Remisser

Motionen har remitterats till stadsledningskontoret (SLK), socialtjänstnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta stadsdelsnämnd, Vantörs stadsdelsnämnd, Rinkeby stadsdelsnämnd och Spånga-Tensta stadsdelsnämnd. Socialtjänstnämnden beslutar att en minskning av tillgången av drogen kat bl.a. förutsätter skärpning av narkotikalagstiftningen och att regeringens narkotikasamordnare får ett tydligt uppdrag att inom ramen för mobilisering mot narkotika arbeta med denna fråga.

Socialtjänstnämnden tillstyrker förslaget om att tillskriva regeringen om en skärpning av lagstiftningen. Bromma stödjer motionärens förslag. Enskede-Årsta menar att det är rimligt att jämställa straffsatserna för kat med annan narkotika. Vantör är positiv till motionärens förslag om en sammanställning över hittills gjorda erfarenheter av drogen kat och till att samhället jämställer olika droger vid bedömning av narkotikabrott. Rinkeby stödjer motionens båda förslag. Spånga-Tensta menar att den nedre gränsen för grovt narkotikabrott bör sänkas från 400 kilo till 50 kilo och gränsen för ringa narkotikabrott bör ligga vid 1 kilo för att handeln med kat avsevärt skall försvåras och göras mindre lönsam.

Mina synpunkter

Kat är en växt där bl.a. de färska bladskotten tuggas för att ge en känsla av upprymdhet och för att ge mental stimulans. Kat är narkotikaklassat i Sverige sedan den 1 november 1989. Bruket av kat är ett växande problem i Stockholm. Invandrare från drogens hemländer är de som främst missbrukar kat men bruket har även spritt sig till andra grupper och ingår även i blandmissbruk.

Narkotikakommissionen säger i sitt betänkande Vägvalet (SOU 2000:126) att synen på ringa narkotikabrott avseende bl.a. hanteringen av kat bör skärpas. I sitt yttrande över betänkandet anförde Riksåklagaren bl.a. att han avsåg att verka i en sådan riktning bl.a. genom verksamheten i Högsta domstolen. Betänkandet Vägvalet resulterade inte i något lagförslag gällande straffsatser utan blev i stället grunden till regeringens nationella handlingsplan mot narkotika, vilken bl.a. resulterade i Mobilisering mot narkotika. Regeringen har inte för avsikt att skärpa lagstiftningen vad gäller straffsatsen för drogen kat. Straffsatserna för handel och smuggling av drogen kat bestäms via praxis vid landets domstolar och Riksåklagarens verksamhet vid Högsta domstolen. Det faktum att domstolarna utdömer hårdare straff för handel med kat inom

nuvarande lagstiftning innebär inte med automatik att polisens möjligheter förbättras när det gäller att sätta in åtgärder mot smuggling och handel med drogen. Vid misstanke om grovt narkotikabrott har polisen större möjlighet att vidta åtgärder.

Eftersom det är bladen som tuggas är kat skrymmande och svår att dölja. Abit Dundar föreslår i sin motion att staden skall tillskriva regeringen för att gränsen för grova narkotikabrott skall sänkas vad gäller kat. Fördelen med en sänkt gräns skulle vara att det skulle öka polisens möjlighet att komma åt kat-smugglingen. Samtliga remissinstanser tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget om ändrad straffsats. Jag instämmer i att en skärpning av lagstiftningen när det gäller straffsatsen skulle underlätta arbetet mot katmissbruk. Mobilisering mot narkotika Trestad (Stockholm, Göteborg och Malmö) drivs ett tvåårigt projekt mot kat i Rinkeby. Vid Rinkebymottagningen arbetar man bl.a. med attitydförändring, med att sprida kunskap till yrkesverksamma och boende i Rinkeby och med att sprida information om Rinkebymottagningens verksamhet och behandlingsprogram. I projektarbetet ingår även polisen och brottsförebyggande rådet och man samarbetar med droginformatörer och föreningar. Ett av projektets syften är att utveckla samarbete med polisen och åklagaremyndigheten i syfte att begränsa tillgängligheten på kat. Rinkeby representerar Stockholm i nätverket med Göteborg och Malmö inom Mobilisering mot narkotika.

En annan viktig del är att nätverket ska växa. Representanter från Vantör, Skärholmen, Kista, Spånga-Tensta och Nacka kommun har inbjudits till ett möte i Rinkeby för att nätverket ska utvecklas till att omfatta en större del av Stockholm.

Motionären föreslår att socialtjänstnämnden ska sammanställa en förteckning över pågående insatser och erfarenheter angående katmissbruk. Rinkebyprojektet är för närvarande det största arbetet som pågår i Stockholms stad. Med tiden kommer arbetet och arbetsmetoderna att sprida sig genom det nätverk som håller på att utvecklas inom projektet. Nätverket kommer också att medföra att staden kommer att få en bra bild över pågående insatser och erfarenheter. Inom projektet har man även kontakt med Precens, socialtjänstförvaltningens drog- och brottsprevention. Enligt min mening kommer alltså arbetet inom Rinkebys projekt att innebära just det som motionären föreslår.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (båda m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. bifalla motionen
2. därutöver anföras.

Missbruket av kat fortsätter att öka i Stockholm. De senaste åren har insmugglingen av drogen mer än fördubblats, och de sociala problem som missbruket medför fortsätter öka. Det är därför mycket glädjande att Stockholms stad nu säger ja till att uppvakta regeringen om skärpta straffsatser.

Kampen mot kat får emellertid inte stanna vid detta. Det arbete staden bedriver, främst genom det så kallade Rinkeby-projektet, måste fortsätta och fördjupas. För ett effektivare arbete mot missbruket och de sociala problem som följer i dess spår, krävs en bra dokumentation om de insatser som pågår och de erfarenheter som hittills gjorts. Socialtjänstnämnden bör därför uppdras att genomföra det i motionen föreslagna uppdraget och sammanställa en förteckning över pågående insatser och erfarenheter angående katmissbruk i Stockholms stad.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Kommunstyrelsen får i uppdrag att tillskriva regeringen angående en skärpning av narkotikalagstiftningen för kat.
2. Motion 2003:4 av Abit Dundar (fp) anses i övrigt besvarad med vad som anförs i utlåtandet.

Stockholm den 17 mars 2004

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Margareta Olofsson

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m), *Lotta Edholm* och *Ulf Fridebäck* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till reservationen av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Sedan 1989 räknas kat som narkotika i Sverige. Enligt dagens narkotikalagstiftning krävs mycket stora innehav av drogen för att klassas som narkotikabrott, över 400 kg för grovt narkotikabrott. Enligt polismyndigheterna finns det goda möjligheter att Sverige kan begränsa tillgången på kat då missbruket är spritt till en liten grupp och risken för spridning till större grupper är liten. Motionären förordar en sänkning av riktpunkterna för grovt och ringa narkotikabrott. För grovt narkotikabrott bör riktpunkten sänkas från 400 kg till 50 kg och för ringa narkotikabrott från 2 kg till 1 kg. Dessa nivåer motsvarar riktpunkter för innehav av exempelvis amfetamin. Motionären föreslår att kommunfullmäktige uppdrar åt kommunstyrelsen att skriva till regeringen angående en skärpning av narkotikalagstiftningen angående kat samt att kommunfullmäktige uppdrar åt socialnämnden att sammanställa en förteckning över pågående insatser och erfarenheter angående katmissbruk.

REMISSER

Motionen har remitterats till stadsledningskontoret (SLK), socialtjänstnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta stadsdelsnämnd, Vantörs stadsdelsnämnd, Rinkeby stadsdelsnämnd och Spånga-Tensta stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 28 maj 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Missbruk av kat är ett s.k. endemiskt missbruk, d.v.s. det är kopplat till en viss kultur. Missbruk av kat förekommer i vissa delar av Stockholm. Berörda myndigheter och stadsdelsnämnder bedömer att det finns goda förutsättningar att minska tillgången av drogen, eftersom kat både är skrymmande och en färskvara, är den svår att gömma. Transportvägarna är dessutom ganska väl kartlagda. Minskning av tillgången av drogen kat förutsätter bl.a. skärpning av narkotikalagstiftningen och att regeringens narkotikasamordnare får ett tydligt uppdrag att inom ramen för mobilisering mot narkotika arbeta med denna fråga.

Socialtjänstnämnden beslutade på sitt sammanträde den 13 juni 2003 att besluta enligt förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden *Peter Lundén-Welden m.fl. (m)*, ledamöterna *Ann-Katrin Åslund m.fl. (fp)* och ledamoten *Désirée Pethrus Engström (kd)*, bilaga 1.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande av den 20 maj 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Som anges i motionen är problemet med drogen kat främst koncentrerat till vissa ytterstadsområden – i huvudsak Rinkeby och Spånga-Tensta - och missbruket förekommer nästan enbart inom den somaliska befolkningsgruppen. I dessa stadsdelar görs också insatser för att komma till rätta med problemen, bland annat genom ett informations- och metodutvecklingsprojekt avseende Kat-missbruk och andra informationsinsatser som syftar till att minska Kat-missbruk. Motionen har remitterats till de berörda stadsdelarna för yttrande.

Motionären menar att ett effektivt sätt att komma åt problemet med kat-missbruket är att ingripa mot langning och försäljning av drogen genom så kallade kontrollerade leveranser. Detta är endast tillåtet i fall där brottsligheten är grov. Enligt den narkotikalagstiftning som råder idag är det svårt eftersom det krävs så stora mängder (400 kg) för att narkotikabrottet ska klassas som grovt. Av de beslag som hittills gjorts av kat i Sverige har inget kommit i närheten av denna mängd. Ett genomsnittsbeslag på kat är på 244 gram vilket tyder på att det var för eget bruk och enligt tullen har tre beslag de senaste 10 åren varit på 100 kilo eller mer.

Mot bakgrund av att missbruket är koncentrerat till en liten grupp och drogen är skrymmande och svår att gömma är det även polisens bedömning att det finns stora möjligheter att komma åt problemet med kat om riktpunkten för grovt narkotikabrott (400 kilo) sänks till 50 kilo.

Förvaltningens uppfattning är att motionärens förslag att skärpa narkotikalagstiftningen för att komma åt lagningen av drogen kat och därmed missbruket förefaller logiskt. Detta är också en bedömning som polisen gör. Mot denna bakgrund har förvaltningen ingen annan uppfattning utan tillstyrker motionärens förslag att tillskriva regeringen angående en skärpning av narkotikalagstiftningen angående kat.

Bromma stadsdelsnämnd beslutade på sitt sammanträde den 22 maj 2003 att ställa sig bakom förvaltningens förslag.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 28 april 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens stödjer motionärens genomtänkta och väl motiverade förslag.

Något aktivt missbruk av drogen kat är inte känt inom Brommas stadsdelsnämndsområde varför några erfarenheter ej finns att rapportera.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd beslutade vid sammanträde den 22 maj 2003 att besluta enligt förvaltningens förslag att tillstyrka motionen.

Enskede-Årsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 30 april 2003 har i huvudsak följande lydelse.

I information från CAN (Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning) står bland annat att läsa, att kat hör till gruppen hallucinogener. Kat innehåller de rusframkallande ämnena katin och katinon. Katinon är ungefär lika starkt som amfetamin. Många länder bland annat Sverige har klassat kat som narkotika. I till exempel Etiopien, Jemen och Somalia är det en social tradition att tugga kat, men i Europa är det en ny företeelse som spridits genom vissa etniska grupper under 1980-talet. En katpåverkad person kan förete följande tecken: ökad puls, andning, förhöjd kroppstemperatur samt förhöjt blodtryck. Förstorade pupiller, hyperaktivitet och törst efter tuggande av kat är också fysiska tecken på katmissbruk.

Östberga Byalag har diskuterat motionen. Ordföranden skriver att ingen av de 10 personerna i styrelsen har någon närmare kännedom om problemet och har inte upplevt det på hemmaplan. Byalaget vill därför inte lämna något konkret remissvar. Dock tycker styrelsen sig ha sett på television att kat får allvarliga konsekvenser för brukarna, deras familjer och samhället, vilket gör att de ställer sig ”vagt” positiva till yrkandet.

Enligt förvaltningens fältassistenter finns inte något känt katmissbruk i stadsdelsområdet. Det är viktigt att allt drogmissbruk beivras med de medel som finns för att förebygga vidare spridning. Förslaget om att jämställa straffsatserna för kat med annan narkotika är rimligt.

Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 maj 2003 att åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 28 april 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Erfarenheterna av drogen kat är ytterst begränsade i Vantör. Individ- och familjeomsorgens missbrukssektion har inte kommit i kontakt med drogen genom sina klienter. Ungdomsmottagningen och Rågsvedsskolan uppger likaså att de inte har några erfarenheter av drogen och fältassistenter har inte träffat på ungdomar i stadsdelen som använder kat.

Gatulangningsgruppen inom polisen i Farsta uppger att man inte gjort några beslag av kat i Vantör och att det i huvudsak är i Västerort och på Järvafältet som handel med drogen pågår. Enligt uppgift från gatulangningsgruppen används drogen i vissa invandrargrupper och förekommer även i Vantör. En skärpt lagstiftning rörande kat

vandrargrupper och förekommer även i Vantör. En skärpt lagstiftning rörande kat skulle inte påverka polisens insatser i Vantör, utifrån den bedömning gatulangningsgruppen gör i nuläget.

Förvaltningen ställer sig positiv till motionärens förslag om en sammanställning över hittills gjorda erfarenheter av drogen kat. Med ökade kunskaper kring missbruket av drogen skapar man förutsättningar för att kunna bedöma vilka insatser som bör ske inom förvaltningens drogforebyggande arbete.

Utifrån de ringa erfarenheter som finns av drogen och dess användning i Vantör kan förvaltningen däremot inte bedöma huruvida en skärpt lagstiftning skulle påverka missbruket av drogen i stadsdelen. Förvaltningen finner det dock rimligt att samhället jämför olika droger vid bedömningen av narkotikabrott.

Rinkeby stadsdelsnämnd beslutade på sitt sammanträde den 28 augusti 2003 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande.

Rinkeby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 12 juni 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Motionens innehåll motsvarar helt och hållet förvaltningens erfarenheter av hur viktigt det är att ändra attityderna till drogen kat. För att göra detta möjligt, så behöver narkotikalagstiftningen skärpas.

När det gäller sammanställning av en förteckning över pågående insatser och erfarenheter angående kat-missbruk, så kan det bidra till ökad kunskap om missbruket och dess konsekvenser. I förlängningen kan det leda till en större målmedvetenhet när det gäller vikten av att både bekämpa missbruket och att erbjuda stöd och hjälp till dem som missbrukar.

Förvaltningen stödjer därför motionens båda förslag till kommunfullmäktige.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2003 att i huvudsak godkänna förvaltningens förslag till svar på remissen och förordar en sänkning av gränsen för ringa narkotikabrott så att allt innehav av kat kan straffbeläggas samt anför därutöver följande.

Vi ser med tillfredsställelse på förslaget om en straffskärpning för innehav av drogen kat. I synnerhet som det enligt remissförslaget syns finnas möjligheter att minska risken för spridning och även så småningom måhända eliminera förekomsten och användningen av drogen inom landet.

Vi anser dock att skärpningen bör gå längre än det före liggande förslaget och ser inte fördelen med att stanna vid en sänkning av den nedre riktpunkten vid ett kilo utan ser gärna att allt innehav av kat straffbeläggs.

Reservation mot beslutet anfördes av vice ordföranden *Ann-Katrin Åslund* (fp), ledamöterna *Tomi Liljeqvist* (m), *Patrick Simonson* (kd), *Christer Grunder* (m), *Madeleine Jacobsson* (m) och *Bengt Porseby* (fp) enligt följande.

Vi reserverar oss mot beslutet då vi yrkat att bifalla motionen samt att i övrigt överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 10 september 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Missbrukarvården inom stadsdelsförvaltningen har inte funnit att drogen Kat skulle vara ett stort problem inom vår klientgrupp. Endast enstaka klienter har uppgett att så skulle vara fallet. Förespråkare inom den Somaliska gruppen har tidigare uppvaktat förvaltningen och därvid uttalat att detta skulle vara om inte ett stort så dock ett begynnande problem och att missbruk av Kat sprider sig i lägre åldrar samt bland kvinnor. ALL-teamet har endast mött detta i enstaka fall. Kat är en drog som försvinner relativt snabbt ur kroppen. Läkemedelsföretagen har ej utvecklat instrument för snabbtest av drogen Kat. Vår erfarenhet är att bland missbrukare inom en begränsad etnisk grupp kan Kat förekomma i samband med brukandet av andra droger. Stadsdelsförvaltningen stöder polisens uppfattning att en ändring av straffsatsen skulle bidra till att på sikt få bort Kat från den svenska marknaden. En förändring i enlighet med nedanstående förslag skulle innebära att handeln med Kat avsevärt försvårades och skulle göras mindre lönsam. Förslaget är att den nedre gränsen för grovt narkotikabrott bör sänkas från 400 kilo till 50 kilo och gränsen för ringa narkotikabrott bör ligga vid 1 kilo.

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänstnämnden

Det särskilda uttalandet av vice ordföranden Peter Lundén-Welden m.fl. (m), ledamöterna Ann-Katrin Åslund m.fl. (fp) och ledamoten Désirée Pethrus Engström (kd) är av följande lydelse.

En skärpning av straffsatsen för kat är en mycket angelägen fråga i arbetet med att stävja smuggling och försäljning av drogen, och i förlängningen motverka missbruk. Det är därför mycket glädjande att förvaltningen tillstyrker förslaget att tillskriva regeringen i frågan. Mot bakgrund av enigheten i detta ärende är det angeläget att denna uppvaktning sker snabbt och utan onödigt dröjsmål.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2003:4

**2003:4 Motion av Abit Dundar (fp) om förändring av
straffsatser gällande drogen kat**

Kat började dyka upp alltmer i Sverige under 1990-talet. Problemet är främst koncentrerat till vissa ytterstadsområden, och är därför fortfarande okänt för många. Detta kan vara förklaringen till att samhället inte tagit denna drog på större allvar.

Det är de delar av växten som växer ovan jord, främst bladen, som används som narkotika. Katbladen innehåller de sinnespåverkande ämnena katinon och katin, men även en rad andra substanser som orsakar fysiska besvär hos missbrukaren. Katin och katinon har en verkan som mycket liknar amfetamin. Katinon är flera gånger starkare än katin, och är både fysiskt och psykiskt beroendeskapande.

Sedan 1989 räknas kat som narkotika i Sverige. Enligt dagens narkotikalagstiftning krävs innehav av upp till 2 kilo kat för ringa narkotikabrott, mellan 2 och 400 kilo för narkotikabrott och över 400 kilo för grovt narkotikabrott. Det är uppenbart att dagens riktpunkter för straffmätningen förhindrar en effektiv bekämpning av drogen. En jämförelse med amfetamin är mycket talande. Kat innehåller 0,5 procent av de verksamma ämnena katin och katinon, som kan jämföras med amfetamin. Riktpunkten för amfetamin, ringa narkotikabrott, är fem gram. Omräknat till katin och katinon skulle fem gram motsvara ett kilo kat. Riktpunkten för amfetamin, grovt narkotikabrott, är 250 gram. Omräknat till katin och katinon skulle 250 gram motsvara 50 kilo kat. Den nuvarande gränsen vid 400 kilo ter sig här som ett hinder för att organisationen bakom smugglingen är så kallade kontrollerade leveranser. Det innebär att myndigheterna i syfte att komma åt mottagaren och organisatören underlåter att ingripa när narkotikan förs över gränsen. Detta får endast göras i fall där det är angeläget att rulla upp distributionsvägen och där brottsligheten är grov. Detta arbetssätt kan alltså

tionsvägen och där brottsligheten är grov. Detta arbetssätt kan alltså inte användas vid bekämpningen av katsmugglingen då man med dagens viktgränser aldrig kommer upp i grovt narkotikabrott. Det samma gäller för t ex telefonavlyssning.

Polisen anser att Sverige har mycket stora möjligheter att inom en överskådlig framtid bli helt katfritt. Missbruket är framför allt spritt till en liten grupp och risken för spridning till större grupper är liten. Som ett skrymmande gods är kat svårt att gömma. Den stora upptäcktsrisken borde leda till att ett procentuellt sett större antal beslag av kat görs än av annan narkotika. Med fler beslag sjunker vinsten för smugglarna. Med en hög upptäcktsrisk samt befogade straff torde katsmugglingen inte vara en intressant marknad. En sänkning av riktpunkten 400 kilo till 50 kilo för grovt brott och från två kilo till ett för ringa skulle enligt polisens uppfattning betyda att kat inom en generation skulle vara borta från den svenska marknaden. Givetvis behövs också en ökad kunskap inom de myndigheter som ska arbeta med problemen.

Yrkande

1. att kommunfullmäktige uppdrar åt kommunstyrelsen att skriva till regeringen angående en skärpning av narkotikalagstiftningen angående kat
2. att kommunfullmäktige uppdrar åt socialnämnden att sammanställa en förteckning över pågående insatser och erfarenheter angående katmissbruk.

Stockholm den 26 februari 2003

Abit Dundar